

пестушки, казки, хороводи та вдосконалював їх літературним, музичним і драматичним компонентами, прагнув інсценізувати ігри. На нашу думку, посібник «Весняночка» може стати найпершим помічником вихователя в організації ігрової в тому числі і музичної діяльності дітей на занятті та у вільний час.

Отже, музично - ігрова діяльність дітей у кожному віковому періоді має свої особливості, що передбачає використання специфічних форм і методів педагогічного керівництва нею. Формування комунікативних умінь дітей середнього дошкільного віку успішно здійснюється в ігровій діяльності, залежить від психологічної готовності дитини до спілкування. Саме в музично-ігровій діяльності розвиваються ораторські здібності, покращується самооцінка дитини.

Література

1. Ватаманюк Г. П. Музично-ігрова діяльність як засіб формування комунікативних умінь старших дошкільників. Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д. Г., 2015. Вип. 18. С.401–407.
2. Бровчак Л.С. Педагогічні умови формування організаторських здібностей майбутніх учителів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. Вип. 36 / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. С. 182-189.
3. Вацьо М.В.Український дитячий музичний фольклор у художньому розвитку молодших школярів: навч.-метод. посібник.Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю.,2015.-124с.
4. Верховинець В.М. Весняночка: Ігри з піснями для дітей дошк. і мол. шк. 5-те вид. Київ: Муз. Україна, 1989. 343 с.
5. Демченко О.П. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до розвитку соціальної обдарованості дітей в проблемному полі педагогіки вищої школи. Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Педагогіка» / ред. кол. М. Чепіль (головний редактор) та ін. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка. Випуск 6/38 (2018). С.116-130.
6. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту В.О. Огнев'юк; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ: Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
7. Онкович Г.В. Комунікативно-діяльнісний підхід у компетентнісно- орієнтованому навчанні. Креативна педагогіка : наук.- метод. журнал. 2011. Вип. 4. С. 98-104.
8. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників. Тернопіль. Мандрівець, 2010. 152 с.
9. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 456 с.

О. Горбатюк,
здобувач ОС«бакалавр»,
Одеська національна музична академія
імені А.В.Нежданової
О. Horbatiuk,
Bachelor's degree holder,
Odesa National Academy of Music
named after A.V. Nezhdanova

ПРАВИЛЬНА ПОСТАНОВКА АПАРАТА МУЗИКАНТА-БАНДУРИСТА

CORRECT SETTING OF THE APPARATUS BANDURIST MUSICIAN

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі вивчення та популяризації традицій самобутнього мистецтва гри на бандурі. Висвітлено та схарактеризовано основні способи гри на інструменті. Проаналізовано основні аспекти правильної постави апарата музиканта-бандуриста.*

***Abstract.** The article is devoted to the problem of studying and popularizing the traditions of the unique art of playing the bandura. The main methods of playing the instrument are highlighted and characterized. The basic aspects of the correct posture of the apparatus of a musician-bandurist are analyzed.*

***Ключові слова:** бандурне мистецтво, традиції, типи бандур, способи гри.*

***Keywords:** bandura art, traditions, types of bandura, ways of playing.*

На початку ХХІ ст. – в епоху високих інформаційних технологій – людство почало гостріше відчувати важливість і крихкість свого зв'язку з минулим. В Західній Європі спостерігається глибокий інтерес до витоків національних культур, зокрема, до народних інструментів, до їх оригінального звучання та традицій виконавства. Підвищена увага до вивчення історії та розвитку бандурного мистецтва помітна серед музикантів-педагогів, музикознавців та митців України.

Для України проблема пошуків та усвідомлення свого глибинного коріння особливо важлива сьогодні, коли українці стали на захист незалежності та суверенітету своєї Батьківщини від воєнної навали з боку росії. Яскраві народні традиції, мистецькі здобутки та надбання зазнавали значних фальсифікацій та нищення протягом всього історичного розвитку країни. Сьогодні ми намагаємося крок за кроком врятувати і відновити унікальні ремесла, техніки, музичні інструменти та традиції музикування, які ще не втрачено не зворотно. Від знання й розуміння нашого минулого, наших історичних витоків, культурних традицій залежить усвідомлення молоддю сьогодення, а значить, і того, яким буде майбутнє нашої незалежної України.

Виконавство на бандурі – це безцінний феномен українського мистецтва, аналогів якому немає у цілому світі. Бандурне мистецтво – самобутня частина духовної культури українського народу, витoki якого сягають часів середньовічного дружинного епосу, мистецтва скоморохів та автентичного кобзарства. Бандурне мистецтво – це унікальні давні традиції, форми (сольна та ансамблева), різновиди (інструментальний та вокально-інструментальний). Бандурне мистецтво правомірно відносять до здобутків української культури. Його унікальність закладена у неповторності будови та тембрового звучання інструменту. Виконавство на бандурі є втіленням національної самобутності українців зі своєрідним віддзеркаленням української «картини світу», з притаманним їй морально-етичним характером, зазначає у своїй монографії Т.Слюсаренко. У творчості бандуристів яскраво

відбиваються вищі духовні цінності, які тісно пов'язані з українською національною самосвідомістю, в якій домінує ліричне начало. Це пояснює особливості формування репертуару бандуристів, розглядаючи які в історичній ретроспективі, чітко простежуємо, з одного боку, формування ліро-епічні жанрів (основний репертуар кобзарів), а з іншого розвиток академічного бандурного виконавства, що яскраво демонструє вокально-інструментальне втілення лірично-драматичного начала [2].

Вивчення бандурного мистецтва як синтезу вокального та інструментального різновидів простежується з XIX століття і до теперішнього часу. Серед дослідників, що ґрунтовно вивчали особливості будови, прийоми гри, традиції музикування на бандурі О. Ваврик, М. Грінченко, А. Гуменюк, В. Дутчак, П. Житецький, К. Квітка, Ф. Колесса, П. Куліш, Л. Мандзюк, І. Панасюк, Д. Ревуцький, І. Скляр, Г. Хоткевич, К. Черемський, Л. Ященко та інші.

На основі аналізу наукових досліджень, що проводились вітчизняними вченими на теоретичному та емпіричному рівнях дослідниця Т. Слюсаренко простежує та виділяє чотири основні періоди розвитку бандурного мистецтва:

- XIX ст. – період збирання відомостей про виконавців-кобзарів, бандуристів та їх творчість (запис дум, псалмів тощо);
- початок XX ст. – 30-ті роки XX ст. – детальне вивчення мистецтва кобзарів, бандуристів, започаткування та становлення професійного бандурного виконавства;
- 50-ті – 80-ті роки XX ст. – дослідження традиційних виконавських особливостей кобзарського мистецтва та аналіз функціонування академічного бандурного виконавства в його різноманітних формах;
- 90-ті роки XX – початку XXI ст. – період розквіту бандурного й кобзарського мистецтва (перше – переважно на професійному рівні, друге – на самодіяльному) [2, с. 9].

Сьогодні бандурне мистецтво України пов'язане з існуванням різних типів бандур, а саме: харківська бандура (удосконалена Г. Хоткевичем), чернігівська бандура моделі І. Скляра та В. Герасименка та старосвітська бандура. Гру на старосвітській бандурі сьогодні можна опанувати лише у Стрітівській вищій педагогічній школі кобзарського мистецтва, де викладач Володимир Кушпет факультативно викладає цей курс. Чернігівській та харківській способи гри побутують і сьогодні.

Цікаво, що Г. Хоткевич у своєму дослідженні вказував на існування трьох традиційних способів гри на бандурі, а саме: чернігівському, харківському та полтавському. Однак Г. Ткаченко, один із останніх свідків кобзарського мистецтва, зауважує, що у Харкові на той час не було бандуристів, туди приходили жебраки із м. Зінькова Полтавської губернії. Харківський стиль гри на бандурі це «зіньковецька наука». Особливістю цього способу гри є те, що бандуру «прикладають до серця та грають на приструнках обома руками, як лівою, так і правою, а баси беруться великим пальцем правої руки» [1].

Харківська бандура вважається найбільш досконалою. Її пропагандистом, творцем та реформатором був Г.Хоткевич. Свою діяльність він спрямовував на модифікацію та удосконалення інструменту. На його замовлення була виготовлена асиметрична бандура з раціональною відстанню між струнами, дібраний репертуар. У «Підручнику гри на бандурі» бандурист подав методику гри на інструменті, що була максимально наближена до академічних зразків. На жаль, після знищення Г. Хоткевича в 1938 році, харківська бандура була під негласною забороною і побутувала лише за кордоном серед української діаспори. В останні десятиліття Львівська фабрика музичних інструментів почала виробляти поодинокі екземпляри недосконалих «харківських» бандур, але це, поки-що, щось між чернігівкою та харків'янкою.

Сьогодні в Україні панує чернігівська бандура моделі І. Склера та В. Герасименка. Від аматорів і учнів музичних шкіл до студентів музичних академій – всі засвоюють чернігівський спосіб гри. Цей тип гри характеризується тим, що ліва рука грає тільки на басах.

Спробуємо викласти основні правила, яких варто дотримуватись у процесі гри на чернігівській бандурі. Вони стосуються трьох основних аспектів:

- посадки за інструментом;
- постановки правої та лівої руки;
- видобування звуку.

Посадка за інструментом. Важливо пам'ятати про три точки опори, а саме: ноги (стопа ніг), стілець (як точка опори) та внутрішня сторона лівого плеча. Всі вони мають діяти як один злагоджений механізм, оскільки кожна деталь та точка важлива та впливає на якість звуку. Відсутність однієї з опор веде до неправильного тримання інструменту, через мірного навантаження на шию та руки, що значно обмежує свободу руки, зменшує амплітуду руху для майбутнього щіпку (головного способу видобування звуку на інструменті), а отже, впливає та погіршує якість звуку. Недотримання цих правил впливає на фізичне здоров'я виконавця.

Зазначимо, що стандартної постановки для гри на інструменті бути не може. Все залежить від фізичних параметрів та індивідуальних особливостей виконавця. До прикладу: дітям до 12-14 років бажано тримати інструмент між ніг, під інструмент доречно підкладати сатинову тканину чи матеріали, що не ковзають. Бандура важкий інструмент, тому важливо зробити все, щоб запобігти зайвій напрузі корпусу та рук, щоб не відволікатися від процесу гри на тримання інструменту.

Більш дорослі бандуристи тримають бандуру на стегнах, спинкою бандури на лівій нозі та опорою підструнків на праву ногу. Такий варіант посадки найбільш прийнятий серед виконавців, однак не варто забувати про індивідуальні особливості кожного окремого виконавця.

Постановка правої та лівої руки. Система постановки рук більш розповсюджена та стала. Постановка залежить від типу бандури (чернігівська, харківська) та способу гри. На даний час більш розповсюдженим є чернігівський спосіб, коли права рука грає на основному звукоряді (деці), а ліва рука грає бас на

грифі. Нерідко харківський спосіб гри вводиться до чернігівського. Такий синтетичний спосіб отримав назву «перекидання», оскільки ліва рука з грифу перекидається через механіку та кілки на територію, де завжди грає права рука.

Права рука, плече, передпліччя та кисть мають бути розслаблені, вільні. Водночас права руку та кисть мають бути зібраними, оскільки сила звуку залежить від сили щипку. Для видобування звуку використовуються чотири пальці правої руки. П'ятий – мізинець не бере участі у звукоутворенні, однак він не має бути скутим та скрученим, він має вільно дублювати рух четвертого (безіменного) пальцю або рух всієї руки. Його рух залежить від інтервалу чи акорду, який потрібно відтворити. Правою рукою бандуристи опановують такі прийоми гри як: щіпок, флажолет, тремоло, арпеджіо.

Ліва рука зазвичай виконує бас. Перший (великий) палець заводиться за гриф, що стає допоміжною точкою опори для утримання інструменту. Лівою рукою, що грає на грифі, можна виконати тільки одноголосну мелодію басу, що є своєрідною опорою строю та звучання. Для виконання мелодії пальці лівої руки послідовно чергують, в залежності від дальності струн від кисті.

Видобування звуку. В сучасних творах композитори застосовують прийом флажолет. Його виконують за допомогою правої руки, яка затискає струну, а ліва робить щіпок, тоді як перший палець правої руки може у цей час ще й відстукувати по грифу певний ритмічний малюнок.

Хочемо зазначити, що харківський спосіб гри вважаємо набагато досконаліший. Він дозволяє на повну використовувати можливості правої а лівої руки. Нажаль через брак інструментів цей спосіб гри не набув широкої популярності серед сучасних виконавців. Ознакою сьогоденних методик гри на бандурі є пошук нових прийомів та удосконалення традиційних способів гри на інструменті. З цією метою в Україні проводяться всеукраїнські, обласні та регіональні конкурси, фестивалі та семінари, куди запрошують професійних майстрів бандурного мистецтва.

Маємо велику надію, що бандурне мистецтво буде з кожним роком розквітати, удосконалюватись та водночас збереже свою самобутність та унікальність на довгі роки.

Література

1. Канарський Ю. Модифікація бандури та її виконавські можливості. URL: <http://mij-kraj.com.ua/etnografichne-doslidzhennya/modyfikatsiia-bandury-ta-ii-vykonavski-mozhlyvosti>
2. Слюсаренко Т.О. Бандурне мистецтво в українському культурному просторі (на прикладі бандурного виконавства Слобідського регіону XX – поч. XXI ст.) : монографія. Харків : Право, 2018. 224 с.

Н.Городник,
здобувач ОС «магістр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
N. Horodnyk,
master's student,
Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky
state pedagogical university

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ОДНІЄЇ ІЗ «SOFT SKILLS»

DEVELOPMENT OF LEADERSHIP QUALITIES OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN AS ONE OF THE «SOFT SKILLS»

***Анотація.** Розкрито поняття «лідерства» як психолого-педагогічного феномену та однієї з «м'яких навичок». Показано особливості розвитку лідерських якостей у молодшому шкільному віці. Обґрунтовано значення та методичні особливості проведення квестів як форми виховання для становлення дитини-лідера.*

***Ключові слова:** лідер, лідерські якості, лідерська обдарованість, «м'які навички», форма виховання, квест.*

***Abstract.** The concept of «leadership» as a psychological and pedagogical phenomenon and one of the «soft skills» is revealed. The peculiarities of the development of leadership qualities in primary school age are shown. The importance and methodical features of conducting quests as a form of education for the development of a child-leader are substantiated.*

***Key words:** leader, leadership qualities, leadership talent, «soft skills», form of education, quest.*

Сучасна соціальна, культурно-освітня ситуація, зумовлена глобальними викликами, актуалізує необхідність переосмислення мети виховання та педагогічних завдань. На перший план виходять соціально значимі якості та вміння, які позначаються як «soft skills» / «м'які / гнучкі навички»: креативність, комунікативність, самопрезентація, мобільність, динамізм, конструктивність, емоційний інтелект тощо. Діти й дорослі, в яких «гнучкі навички» сформовані на достатньому та високому рівнях, можуть бути успішними і конкурентоздатними всього життя. Серед переліку таких навичок також визначено лідерство як важливу характеристику самореалізованої особистості XXI століття.

У основних засадах Концепції НУШ [9] робиться акцент на тому, що сам учитель має бути лідером, активною особистістю. Водночас, лідерські якості необхідно розвивати також в учнів, зокрема в контексті реалізації компетентнісного підходу. Серед ключових компетентностей, яких має набути випускник Нової

української школи, визначено «соціальну та громадянську» та «ініціативність і підприємливість». Серед складових названих компетентностей є й лідерство, соціальна активність, відповідальність тощо.

У сучасних психологічних дослідженнях розробляються різні аспекти тематики лідерства: вивчається природа, специфіка, функції, типологія; педагогічний супровід дитячого лідерства (М. Логунова, Н. Середа, Ж. Петрочко, О. Романовський, В. Татенко, О. Тихомирова та ін.); особливості виховання лідерських якостей особистості в закладі освіти, педагогічні умови розвитку лідерських якостей дітей різних вікових груп (В. Агіляр Туклер, Д. Алфімов, Г. Беленька, І. Бех, О. Кононко, К. Крутій, С. Піроженко, І. Рогальська-Яблонська та ін.).

На думку вчених, «особистість, яка вважається лідером, є соціально ініціативною та активною, володіє низкою важливих характеристик, які мають морально-вольовий контекст. Такі висновки дають нам підставу розглядати лідерство як у контексті («softskills»), а дещо ширше, у межах вивчення соціальної обдарованості як психологічного феномену, зокрема її структури» [5].

Тому відзначимо ще один аспект, висвітлений у працях вітчизняних учених (В. Бажанюк, О. Власова, О. Демченко, В. Камишин, А. Мітлош, В. Моляко та ін.), коли лідерські якості вивчаються у контексті обдарованості (лідерської, комунікативної, соціальної). За одного з психологічних підходів, в основі обдарованості загалом лежить високий рівень прояву здібностей. Відповідно до цього, високі лідерські здібності можна оцінювати як прояв окремого виду обдарованості. З іншого боку, О. Демченко пропонує розглядати лідерство в структурі соціальної обдарованості. Особистість, в якій яскраво виражені лідерські якості («ініціативність, активність, новаторство, продукування оригінальних ідей у системі соціальних взаємодій різних рівнів тощо») вважається обдарованою. Доцільність дослідження лідерства у контексті розробки соціальної обдарованості вчена пояснює також тим, що вчені, «у структурі соціальної обдарованості як інтегрального особистісного утворення, се серед інших компонентів виділяють лідерські якості / здібності» [3; 5].

У науковому дискурсі зустрічаємо декілька близьких термінів «лідер», «лідерство», «лідерські якості» тощо та різні підходи до пояснення природи, сутності та структури таких феноменів. Лідерство є міждисциплінарним явищем і предметом дослідження в межах філософії, культурології, політології, соціології, етики, психології, педагогіки, економіки, права та інших наук, кожна з яких досліджує свій аспект лідерства. Звернення до етимології показує, що слово «leader» (лідер) зустрічається в англійській мові та означає – «вождь» / «керівник» / «командир». Так, за висновками В. Татенко, в українській мові можна цей термін пояснити як слова «керманич» / «провідник» / «поводир» / «ватажок» [11, с.11].

У педагогічному аспекті *лідер* (від англ. *Leader* – той, який веде, керує) – «це суспільно активна особистість, яка має відповідні лідерські якості та ціннісні орієнтації, що дають змогу позитивно впливати на іншого суб'єкта чи групу, мобілізуючи їх на досягнення суспільно значущих цілей для зміни певних соціальних

ситуацій» [8, с. 305] визначають, що]. Д.Алфімов дає визначення поняття «ефективний лідер» як особистість, яка «має значний вплив на думку й поведінку членів групи та яка планує, організовує, контролює діяльність підлеглих задля розв'язання завдань, поставлених перед групою, передаючи їм своє бачення майбутнього й допомагаючи їм адаптуватися до нового» [1, с. 50].

Лідер має бути активним суб'єктом діяльності, проявляти активність та ініціативу. Він як соціально обдарована особистість має проявляти високий рівень суб'єктності, критеріями якої, на думку О. Демченко є: «соціальна мотивація, стійка потреба у спілкуванні, участі в громадському й політичному житті; постійна готовність до перетворювальної діяльності в соціальному середовищі; самостійність суджень, незалежність, ініціативність, рішучість, наявності власної позиції й оригінального стилю поведінки в ході розв'язання соціально-комунікативних завдань» [7].

У науковій літературі також зустрічаємо таке поняття як «лідерські якості» як «сукупність характеристик особистості, що допомагають їй займати позицію лідера в групі, виявляються в організаторських здібностях, умінні суттєво впливати на поведінку й настрій людей, бути прикладом для наслідування» [8, с. 20]. На сьогодні проблема лідерських якостей є достатньо розробленою, однак з'являються нові ракурси. На думку дослідників (О. Демченко, Н. Казьмірчук, О. Комарівської), «виникає потреба розглядати лідерські якості особистості у контексті розробки проблеми «м'яких навичок» як соціально значимої характеристики людини XXI століття («soft skills»))» [6].

У сучасній педагогіці, методиці виховання постає завдання обґрунтування та створення сприятливих умов для виявлення та реалізації лідерського потенціалу учнів, розробки та проведення ефективних форм для розвитку лідерських якостей особистості в закладі освіти. Таку позицію вибудовуємо на ідеї про те, що лідерські якості є соціально зумовленими. Відповідно до ціннісної теорії лідерства С. Кучмарські та Т. Кучмарські [14], лідерству можна навчатися в процесі активної участі в різних видах діяльності. На думку авторів, такий процес є безперервним і тривалим.

Базуючись на діяльнісному підході у формуванні дитини-лідера, відзначимо, що необхідно організовувати різні види колективної діяльності. Зокрема, важливим для становлення й розвитку лідерських якостей є включення дітей у групову (трьох – п'ятеро – шестеро тощо) чи колективну роботу. В таких умовах вони зможуть проявити ініціативу, взаємодіяти, координувати зусилля, розподіляти обов'язки, діяти злагоджено для досягнення спільних цілей. Розвивально-виховний ефект групової взаємодії виявляється в тому, що під час організації діяльності для досягнення спільного результату дітям треба навчитися узгоджувати свої наміри, інтереси, дії, виявляти свою позицію, розуміти і враховувати можливість існування відмінної від власної точки зору.

Колективна діяльність молодших школярів за змістом має організовуватися в межах конкретної форми виховання: свята, конкурсу, гри-подорожі, гуртка,

театралізованої вистави тощо. У контексті розвитку лідерських якостей молодших школярів усе частіше увагу педагогів-практиків привертають інноваційні форми виховної роботи, зокрема, квест. У науковому обігу використовуються терміни: «квест-гра», «квест як технологія», «квест як метод проєкту», «квест як засіб», «веб-квест» тощо. Так, квест трактують як інтерактивну форму позакласної роботи, гру станціями, учасники якого рухаються від «станції» до «станції», на кожній з яких виконують завдання. Для цього вони шукають правильні відповіді, демонструють знання, актуалізують досвід і формують різні навички.

Завдяки інноваційності, інтерактивності, динамічності, необхідності швидко приймати рішення та взаємодіяти на всіх етапах організації квесту, в учнів формуються важливі якості, притаманні лідеру. Насьогодні дослідники доводять важливість і розвивально-виховний потенціал квестів у освітній роботі з молодшими школярами. На думку, О. Хвасцевської та В. Хорунжої, під час участі у квесті в «учнів розвиваються психічні процеси, пов'язані з творчістю, когнітивною та емоційною сферою» [12]. Виконання квесту потребує актуалізації «критичного мислення, швидкого вирішення складних проблем на основі аналізу обставин і відповідної інформації, пошуку альтернативних варіантів, самостійного прийняття правильного рішення, здатності брати на себе відповідальність за їх реалізацію у ситуації вибору» [12]. У свою чергу І. Стахова відзначає, що веб-квести мають великий потенціал для розвитку творчості, лідерства та інших «м'яких навичок» молодших школярів, оскільки «поєднують у собі пошук та аналіз інформації, створення продуктів творчої діяльності за допомогою різних ресурсів» [10, с.47].

Загалом квест як педагогічна технологія поглиблює реалізацію всіх основних освітніх функцій, зокрема, *виховної, що передбачає* формування вміння працювати в команді, морально-вольових якостей: особистої відповідальності за виконання завдання, цілеспрямованості, наполегливості». Погоджуємося з думкою вчених, що конкретна діяльність і набутий досвід також сприяє формуванню компетентностей, серед яких «робота в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога, взаємоконтроль); уміння знаходити кілька способів рішень проблемної ситуації, визначати найбільш раціональний варіант, обґрунтовувати свій вибір; навик публічних виступів тощо» [12].

Розвитку лідерських якостей, вмінню взаємодіяти сприятиме те, що в основі квесту є командна робота. Ідея квест-гри: команди, переміщаючись у реальному чи віртуальному просторі, виконують різні завдання. Для успішного проходження маршруту хтось із членів команди має проявляти ініціативу, пропонувати варіанти рішень і доводити свою думку, спрямовувати інших тощо.

Отже, серед важливих характеристик особистості, завдяки яким вона може успішно самореалізуватися, самоствердитися, є лідерські якості. Молодший шкільний вік є тим етапом, на якому дитина може проявити й утвердити себе як лідера, активну та ініціативну особистість. Для становлення дитина-лідера необхідно створювати сприятливі умови, добирати ефективні форми і методи роботи. У зв'язку з цим увагу привертає інноваційна та інтерактивна форма роботи – квест, в основі якої гра /

проектна діяльність. Квест відповідає віковим особливостям молодших школярів, поєднує навчання і гру одночасно, яке передбачає виконання різних видів завдань у динамічних умовах і новій ситуації.

Література

1. Алфімов Д. В. Виховання лідерських якостей учнів у сучасній загальноосвітній школі : монографія. Донецьк : Каштан, 2011. 352 с.
2. Барановська І.Г., Демченко О.П., Граб О.Д. Підготовка майбутніх учителів початкових класів та мистецтва до формування soft skills дітейзасобами театрального мистецтва. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 63. С. 78–87. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/189/186>.
3. Бровчак Л.С. «Школа молодого лідера» як засіб організаторської підготовки майбутніх учителів. Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Зб. наук. праць. Випуск 31. Редкол.: Л.С. Нечепоренко та ін. Харків: ХНУ, 2013. С.34-41.
4. Демченко О.П. Експлікація феномену соціальної обдарованості в контексті психолого-педагогічних досліджень. *Людинознавчі студії*: збірник наукових праць ДДПУ: Серія «Педагогіка». Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім.І.Франка, 2015. С.134-145.
5. Демченко О.П., Казьмірчук Н.С., Комарівська Н.О. Лідерство в структурі соціальної обдарованості. *Освітнє лідерство: від теорії до практики*: монографія / авт. кол.; за наук. ред. В. Р. Міляєвої; Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ; Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2021. С.72-87. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36659>.
6. Демченко О.П. Формування суб'єктності соціально обдарованої особистості в культурно-освітньому просторі як умова її соціалізації. Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка: Серія психологія. 2017. №6. С.47-51.
7. Демченко О.П. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до розвитку соціальної обдарованості дітей в проблемному полі педагогіки вищої школи. *Людинознавчі студії*: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Педагогіка» / ред. кол. М.Чепіль (гол.редактор) та ін. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка. Випуск 6/38 (2018). С.116-130.
8. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник. К.: Знання, 2007. 447 с.
9. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. К., 2016. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
10. Стахова І.А. Веб-квест як інноваційний засіб формування природничої компетентності майбутнього вчителя початкової школи. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень* : зб. наук. пр. Вип. 7(10) / редкол.: Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2017. С. 46-50.
11. Татенко В. Типологія лідерства. *Психолог*. 2006. № 34. С. 12-14.
12. Хващевська О.О., Хорунжа В.С. Характерні особливості квест-технології як ефективного засобу навчання молодших школярів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. С.143-146.
13. Demchenko O., Stakhova I. EUROPEAN EXPERIENCE IN ORGANIZING THEATRICAL ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOL TEACHERS TRAINING (BASED ON THE

RESULTS OF THE JEAN MONNET MODULE PROJECT 620252-EPP-1-2020-1-UAEPJMO-MODULE). 2022. Vol 51 No 2. Scientific Journal of Polonia University. P. 31-39. URL: <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/issue/view/58>.

14. Kuczmarski S. Values-Based Leadership: Rebuilding Employee Commitment, Performance and Productivity. NJ : Prentice Hall, 1995. 304 p.

О. Граб,

провідний концертмейстер

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

O.Hrab,

leadaccompanist,

VinnytsiaMykhailoKotsubynsky
StatePedagogicalUniversity,

ТВОРЧИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

CREATIVE APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF AESTHETIC TASTE OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS THROUGH THEATRICAL ACTIVITIES

Анотація. Стаття присвячена актуальній та важливій проблемі – організації театралізованої діяльності дітей на засадах творчої взаємодії та співпраці, задля прилучення дітей до естетичних цінностей, формування почуття краси та гармонії, розвитку естетичних уподобань та естетичного смаку. Визначено зміст поняття «естетичний смак» в історичній ретроспективі. Окреслено методи та технології організації театралізованої діяльності дітей. Зроблено акцент на особливостях вибору репертуару для дитячого театру.

Abstract. The article is devoted to a topical and important problem - the organization of children's theatrical activities on the basis of creative interaction and cooperation, in order to attract children to aesthetic values, form a sense of beauty and harmony, develop aesthetic preferences and aesthetic taste. The meaning of the concept of "aesthetic taste" in historical retrospect is determined. The methods and technologies of organizing children's theatrical activities are outlined. Emphasis is placed on the peculiarities of choosing a repertoire for children's theater.

Ключові слова: смак, естетичний смак, естетичні цінності, театральне мистецтво, театралізована діяльність, творча співпраця, діти, майбутні вчителі

Keywords: taste, aesthetic taste, aesthetic values, theatrical art, theatrical activity, creative collaboration, children, future teachers

Процес розвитку естетичного смаку є одним із головних завдань сфери естетичного виховання. Еталоном естетично розвиненої особистості дослідники